

Frumvarp til laga um breytingar á lögum um jafna stöðu og jafnan rétt kynjanna, nr. 150/2020 (skýrslugjöf um kynbundinn launamun).

Áform um endurskoðun laga og reglna um jafnlaunakerfi fyrirtækja og stofnana voru til kynningar í samráðsgátt stjórnvalda í fimm vikur frá 2. júní til 7. júlí 2025 (mál nr. S-95/2025). Um áformin bárust 13 umsagnir og voru þær teknar til skoðunar við vinnslu frumvarpsins.

Frumvarpsdrög voru birt í samráðsgátt stjórnvalda á vefnum Ísland.is (mál nr. S-175/2025) 19. september 2025 og var umsagnarfrestur veittur til 13. október sama ár. Alls bárust tólf umsagnir frá eftirfarandi aðilum: Alþýðusambandi Íslands, Bandalagi háskólamanna, BSRB, Félagi atvinnurekenda, Jafnlaunastofu sf., Kennarasambandi Íslands, Kvenréttindafélagi Íslands, Reykjavíkurborg, Sambandi íslenskra sveitarfélaga, Viðskiptaráði Íslands og einum einstaklingi. Auk þess barst sameiginleg umsögn frá Samtökum atvinnulífsins, Samtökum iðnaðarins, Samtökum fyrirtækja í ferðaþjónustu og Samtökum fyrirtækja í sjávarútvegi.

Í flestum tilvikum voru umsagnaraðilar sammála um að ekki skyldi hvika frá markmiðum laga um jafna stöðu og jafnan rétt kynjanna, nr. 150/2020, um að sporna gegn launamismunun á grundvelli kyns. Hins vegar greindi á um hvaða leiðir væru best til þess fallnar að ná fram þessum markmiðum.

Sumir umsagnaraðilar lýstu andstöðu við að gera breytingar á núverandi jafnlaunakerfi einungis í þeim tilgangi að einfalda kerfið eða vegna kostnaðar fyrir atvinnulífið og hagræðingarsjónarmiða stjórnvalda. Aðrir töldu núverandi kerfi of íþyngjandi og kostnaðarsamt og töldu breytingarnar sem lagðar eru til í frumvarpinu líklegri til að styrkja framkvæmd jafnréttisлага og stuðla að raunverulegu launajafnrétti. Enn aðrir studdu þær breytingar sem lagðar eru til í frumvarpinu, en með ákveðnum athugasemdum.

Þó nokkrir umsagnaraðilar gerðu athugasemdir við fyrirhugaðar breytingar á stærðarviðmiðum þeirra fyrirtækja og stofnana sem lagaskyldan til skýrslugjafar á að ná til. Sumir töldu mikilvægt að viðmiðið yrði áfram 25 starfsmenn, annars myndu of margir atvinnurekendur falla utan lagaskyldunnar miðað við núverandi kerfi. Aðrir vildu frekar hækka viðmiðið í 100 starfsmenn. Þá töldu sumir umsagnaraðilar að skýrslugjöf um kynbundinn launamun ætti ekki að vera lögbundin skylda heldur valkvæð, á meðan aðrir töldu að skýrslugjöf á þriggja ára fresti væri of sjaldan.

Í nokkrum umsögnum var einnig bent á mikilvægi þess að bregðast við kerfisbundnu vanmati á kvennastörfum og kynskiptingu vinnumarkaðarins. Þá var í sumum umsögnunum lögð áhersla á nauðsyn samræmingar við tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2023/970.

Margir umsagnaraðilar lögðu áherslu á að tryggt yrði að Jafnréttisstofa hefði nægilegt fjármagn til að geta sinnt þeim verkefnum sem henni verði falin samkvæmt frumvarpinu á fullnægjandi hátt.

Eftir yfirferð umsagna í samráðsgátt er lögð til sú breyting að miða skuli við sömu meginviðmið við flokkun starfa og mat á störfum. Þessi nálgun er til þess fallin að koma til móts við ábendingar sem lutu að því að meira samræmis við alþjóðleg viðmið þyrfti að gæta í frumvarpinu þegar kæmi að skilgreiningu hugtaka sem og að bregðast þyrfti við kerfisbundnu vanmati á kvennastörfum. Markmiðið er enn fremur að tryggja samræmi og samfellu í skýrslugjöf, auk þess að einfalda rafræn skil gegnum þjónustugátt og gera rafræna yfirferð skilvirkari um að gögn uppfylli lagakröfur jafnréttisлага. Fyrirtæki og stofnanir hafa eftir sem áður áfram svigrúm til að velja fleiri viðmið sem henta starfsemi þeirra best og eru viðeigandi og málefnaleg. Sjá nánari umfjöllun í skýringum við 4. gr. Að öðru leyti þótti ekki tilefni til breytinga á frumvarpinu eftir yfirferð umsagna.